

**МУЗЕЙ ГЕНОЦИДУ «ТЕРИТОРІЯ ПАМ'ЯТІ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ФОНД ПІДТРИМКИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»;
ЛОС-АНДЖЕЛЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (LOS ANGELES UNIVERSITY)
(USA);
АРІЄЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ARIEL UNIVERSITY CENTER OF
SAMARIA) (ISRAEL);
ЗАХІДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТІМІШОАРИ (WESTERN UNIVERSITY
OF TIMISOARA) (ROMANIA)**

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ПРОБЛЕМА ГЕНОЦИДУ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

(Одеса, 23-24 січня 2025 року)

УДК:

Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 23-24 січня 2025 р.) 88 с.

Рецензенти:

Готинян Віталія Віталіївна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Наумкіна Світлана Михайлівна - доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують концепцію геноциду в творах Рафаля Лемкіна: філософське та правове підґрунтя; культурний геноцид: від доктрини до відповідальності; геноциди ХХ століття та їх вплив на генезу моральних складових людства; геноцидальні практики Російської імперії і їх доктринальне підґрунтя; вплив рішень міжнародних кримінальних трибуналів на колективну пам'ять щодо геноцидів; меморіалізація пам'яті жертв геноцидів; геноцидальний вимір агресії Росії проти України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 27 березня 2025 р.)

«Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства»

23-24 січня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Козленко Павло Юхимович – голова правління Громадської організації «Одеський центр дослідження Голокосту»

Список використаних джерел

1. Коропатник М. Геноцид як інструмент «гібридної війни» Росії проти України: від радянських часів до сьогодення. Спроба історичного аналізу. *Сіверянський літопис*. 2017. №1-2 С. 228-242.
2. Муждабаєв А. Голодомор – це не просто геноцид. URL: <https://gordonua.com/news/politics/muzhdabaev-golodomor-eto-ne-prosto-genocid-eto-genocid-gibridnyy-531079.html> (дата звернення: 01.02.2025).

Васильєва Лариса Юріївна, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ОНП «Філософія», *Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*

A PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF DARWINISM'S ROLE IN THE VICTIMIZATION OF GENOCIDE VICTIMS AND THE POLITICS OF "EUGENICS"

Traditional biological Darwinism provides an acceptable explanation for the origin of species: complex "fit" species evolve, survive, and thrive, while less fit competitors stagnate, die, and become extinct. Biological evolution, at least in its pure form, is purely descriptive. Its function is to describe biological processes, not to make judgments about whether the history it describes was good or bad, any more than a videotape can make judgments about the event it records.

Social Darwinism, by contrast, often has a very attributive component, as it concerns human behavior. Moral judgments about behavior are made on the basis of how it fits into the overall Darwinian scheme. Social Darwinism remains a controversial topic, with countless questions swirling around it. What exactly does the term Social Darwinism mean? What did Darwin think of it as an extension of his ideas? What is the actual connection between biological evolution and social Darwinism? Are the moral prescriptions of social Darwinism really supported by Darwin's theory? To what extent has biological Darwinism been used for propaganda purposes to support ideas unrelated to evolution? Was there, for example, a real connection between evolution and Nazism, as some scholars have claimed? Or is it simply a propaganda ploy to give evolution a bad name?

As «Andrew Carnegie» wrote in 1989 “although the law may sometimes be hard on the individual, it is best for the race, for it ensures the survival of the fittest in each department.” Carnegie’s key phrase, “survival of the fittest,” which is almost universally attributed to Darwin, actually comes from the influential British philosopher Herbert Spencer.[1]

Spencer believed that everything from the cosmos to society to Carnegie’s free market was constantly evolving. Spencer’s ideas were in circulation before Darwin published *On the Origin of Species*, and he is credited with popularizing social Darwinism, although there is some doubt as to how “Darwinian” his ideas really were. [2]

The fact that a connection between evolution and Nazism could have existed and been established creates a catastrophic public relations problem for Darwin. Such connections only further damage the millions of people who are skeptical of evolution against the theory and play into the hands of the already powerful anti-evolutionists.

Eugenics took a sinister turn in Europe, especially Germany, and eventually fell into disuse to the point of becoming a concept that politically savvy people fled from. In 1924, for example, the U.S. Congress passed laws restricting immigration from countries and ethnic groups deemed inferior. Such laws had a glossy scientific veneer, and racist politicians took comfort in the sophistication and wisdom of policies based on the best science of the day. More sober moments in Germany led to a national program of extermination of groups considered inferior. Hitler and his Third Reich considered Jews, Gypsies, Poles, and homosexuals inferior. [3]

And all the better for the project, since there was a scientific basis for it. The connection between Darwinism and movements like Nazism is not causal, argues Karl W. Giberson, author of *Saving Darwin: How to Be a Christian and Believe in Evolution*. [3]

Having gained a bad reputation. There is no shortage of creative rationalizations for Nazi anti-Semitism; for our purposes, one example will suffice. And while this example emphasizes the victimization of Jews, almost identical arguments have been applied to blacks, Native Americans, and almost any group outside of Caucasian Europeans. Similar, deeply political messages emerged in places like *Mein Kampf*, where Hitler eloquently spoke of the triumph of the strong, calling it the “iron law of necessity,” justified as “the right of the fittest to win.” Note the value judgment under the word “fittest.” “He who will not fight in this world of eternal struggle,” Hitler wrote, in language eerily reminiscent of Darwin’s explanation of natural selection, “does not deserve to live.” Karl Marx, the “father of communism,” was an ardent supporter of Darwin, and combined his social and economic ideas with the principles of evolutionism. He wrote that Darwin’s book contained “the natural-historical basis of our views.” His disciple Lenin, having seized power, staged a bloody terror, and Lenin, in turn, raised Stalin on identical views. Having transferred the provisions of the theory of evolution to the social dimension, he decided that genocide was the most effective tool for achieving his communist goals. Just as Hitler considered Jews, Poles, and Gypsies inferior, Stalin stigmatized inferiority complex of “rebellious” Ukrainians: As long as Ukraine retains its national unity, as long as its people continue to think of themselves as Ukrainians and strive for independence, it poses a serious threat to the very essence of Sovietism. The communist leaders attached the greatest importance to the Russification of this independently thinking member of their “union of republics” and decided to remake it, adapting it to their model of a single Russian nation.

As is known, the author of the term “genocide” was the Polish lawyer of Jewish origin Raphael Lemkin, who studied and lived in Ukrainian Lviv. He had been thinking about the need to give a legal definition to mass extermination of the population even before the start of World War II. He argued: The first blow is aimed at the intelligentsia – the brain of the nation – in order to paralyze the rest of the organism. In 1920, 1926, and again in 1930–33, teachers, writers, artists, thinkers, and political figures were killed, imprisoned, or deported. According to the Ukrainian Quarterly magazine for the fall of 1948, in 1931 alone, 51,713 intellectuals were exiled to Siberia. The same fate befell at least 114 prominent poets, writers, and artists – the nation’s most prominent cultural leaders. According to rough estimates, at least 75% of Ukrainian intellectuals and professionals in Western Ukraine, Transcarpathia, and Bukovina were brutally exterminated by the Russians (*ibid.*, summer 1949).

It is worth noting that while Europe and the United States were concerned with physiological and mental indicators, eliminating those members of society who were below the bar they had set, the Soviet government was exterminating the Ukrainian elite, the intellectual and spiritual flower of the nation. Inspired by a single source – the theory of evolution ideologically adapted to dictatorial needs, the ideologists of communism and fascism deformed it each in their own way in order to achieve their bloody goals.

Darwinism has consistently been tied to social and ideological agendas that have nothing to do with the "origin of species." The tragedy of Darwinism's history is that it has always looked much wider than biology. And today, Christian opposition to evolution is based on the belief that Darwin's theory undermines traditional values and opens the door to all sorts of evil.

«References»

1. Herbert Spencer as an Anthropologist by Robert L. Carneiro//The Journal of Libertarian Studies.Vol. V, No. 2 (Spring 1981)
2. Darwin, C. R. 1859. On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life. London: John Murray. [1st edition]
3. Saving Darwin: How to Be a Christian and Believe in Evolution Paperback/ / Karl Giberson/256/ HarperOne; Reprint edition (June 2, 2009)

Бородай Олександр Дмитрович, аспірант кафедри філософських і політичних наук, *Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна*

СВОБОДА ВИБОРУ В УМОВАХ ГЕНОЦИДУ

Свобода вибору в умовах геноциду є складною та багатогранною темою, що поєднує моральні дилеми, соціальний контроль і боротьбу за людяність. Геноцид, як крайня форма дискримінації, може відбуватися як під час збройного конфлікту, так і в мирний час.

Під час геноциду індивіди стикаються з екзистенційними виборами, що впливають на їхнє виживання та моральні цінності. Свобода вибору в умовах геноциду стикається також з низкою моральних дилем, що випливають із екстремальних обставин, у яких опиняються індивіди та спільноти. Основні з них включають. По-перше, виживання проти моральних принципів. Люди змушені обирати між власним виживанням та дотриманням етичних норм. Наприклад, під час Голодомору 1932–1933 років в Україні багато людей опинилися перед вибором: рятувати себе ціною моральних компромісів чи зберігати людяність, ризикуючи життям. (Голодомор 1932–1933 років в Україні : навч. посібник / за ред. С.А. Костя. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 376 с.)

По-друге, лояльність до родини проти лояльності до громади. В умовах геноциду індивіди можуть стикатися з вибором між захистом власної родини та допомогою іншим членам спільноти, що потребують підтримки. Це створює напруження між особистими та колективними обов'язками.

Ще один важливий аспект, що жертви геноциду часто стоять перед дилемою: чинити опір агресорам, ризикуючи негайною смертю, чи підкоритися, сподіваючись на виживання. Цей вибір ускладнюється відсутністю гарантій успіху опору та можливими репресіями проти близьких.